

במה לומדי התורה - מודיעין עילית

עומקא דפרשה

- קידוש ה' לפני מ"ת
- מסייג שלא לעבור
- שער הציון
- הסתכנות למצוה

פר' וארא - מסירות נפש

בס"ד ערב ש"ק כ"ה טבת תשע"ה

- הלימוד מהצפרדעים
- פרהסיא ביהרג וא"י
- מסייג ביעבור וא"י
- קבלת יסורים

מתורת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצלה"ה

מסירות נפש כשיכול לברוח והק"ו מהצפרדעים

ואמנם הלא כידוע נחלקו הראשונים במצוה שדינה יעבור ואל יהרג, אם מותר לו לאדם למסור נפשו ע"ז, הנימו"י בסנהדרין כתב דבכל שאר מצוות שבתורה המסירות נפש אינו חובה [כבג' עבירות], אלא רשות, אבל הרמב"ם ס"ל דאסור לו לאדם למסור נפשו על שאר מצוות, ואם עשה כן הרי הוא מתחייב בנפשו.¹

וכתב השבות יעקב (ח"ב סימן ק"ו, והובא בפתיח תשובה יו"ד סי' קנ"ז סק"ח) דלפי דעת הרמב"ם דאסור למסור נפשו במקום שאין חיוב, הוא הדין באופן שהוא יכול לברוח וליציל מן הסכנה הרי הוא מחוייב לעשות כן אפילו בג' עבירות החמורות, ואם לא עשה כן ה"ז מתחייב בנפשו.²

ולפי דבריו יש לבאר, דתודוס איש רומי ס"ל דבשאר מצוות יש ג"כ רשות למסור נפש עליהם, וע"כ ביאר דזה מה שלמדו חנניה מישאל ועזריה ק"ו מהצפרדעים, דאף שאין חיוב מסירות נפש, מ"מ רשות יש בזה, וע"כ לא ברחו, אבל לדין דקיי"ל כהמב"ם דאסור למסור נפש ע"ז, א"כ י"ל דהטעם שמסרו נפשם היינו משום שהבינו שיהא תועלת גדולה במסירות נפשם, משום שאנשים גדולים היו, ויתקדש השם מאוד ע"י מסייג, וא"כ י"ל דלא הוצרכו ללמוד דבר זה מצפרדעים כלל.

ולפ"ז מיושב מה שהקשה השבות יעקב שם דמציונו כמה פעמים בגמ' דברחו מפני החשד, ולמה לא נשארו ומסרו נפשם כדאשכחן בחנניה מישאל ועזריה, אמנם להנ"ל מבואר דלא היה היתר בזה אלא לחמו"ע שאנשים גדולים היו והיתה תועלת במסייג, אבל בשאר בני אדם בודאי אין היתר למסור נפשו באופן שיש לו אפשרות לברוח, וע"כ ספיר ברחו והצילו נפשם ממוות.

פסחים דף נג: עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לתוך כבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן, מצפרדעים, מה צפרדעים שאין מצוין על קדושת השם כתיב בהו ובאו וכו' ובתנורך וכו' אנו שמצוין על קדושת השם על אחת כמה וכמה.

ולכאורה צריך ביאור היאך שייך ללמוד ק"ו מהצפרדעים, וכי היה לצפרדעים בחירה, והלא כיון שאמר הקב"ה שייכנסו לתנורים, וכדכתיב בקרא ובאו בתוך וכו' ובתנורך, א"כ בעל כרחם הם נכנסים, ואיך שייך ללמוד מהם כלל.

וגדולה מזו תמהו האחרונים, מה שייך ללמוד ק"ו מצפרדעים, הא איכא למיפרך, דהיינו הצפרדעים לא נצטוו כלל על דין "וחי בהם" וא"כ אין להם היתר כלל לימנע מקיום מצוה משום פקוח נפש, אבל חנניה מישאל ועזריה, שישראל הם, ומצוים ב"וחי בהם", (כל עוד שלא קבעה התורה במצוה זו יהרג ואל יעבור), היאך למדו ליכנס לתוך כבשן האש ולסכן את נפשם ע"ז.

ולבאר הדבר נקדים מאי דאיתא עוד בחז"ל (מכילתא פר' בא) דהכלבים בשכר לא יחרץ כלב לשונו, כתבה תורה לגבי טריפה לכלב תשליכו אותו - שכר על שתיקתם, וצ"ב, והלא לכלבים אין בחירה כלל, והקב"ה קבע שישתקו, ומה שייך ליתן להם שכר על שתיקה זו, אלא מבואר מזה דכן קבע הקב"ה דכל שנעשה על ידי בע"ח דבר טוב, אף שלא נעשה מכח בחירה, הקב"ה קובע לו שכר וגמול ע"ז.³

1 עוד צ"ב, מה שייך ללמוד מהצפרדעים, והלא היה להם ציווי מפורש ליכנס לתוך התנורים [וכדכתיב בקרא ובאו ובתנורך וגו']. וע"כ עשו כן, אבל חנניה מישאל ועזריה שלא היה להם ציווי מפורש ליכנס לתוך כבשן האש, מהיכי תיתי ליכנס לכבשן האש ולמסור נפשם ע"ז.

2 ויש לבאר, דבאמת אינו בתורת שכר לבע"ח מסייגים זה, אלא שהוא בכדי שילמדו בני אדם ממעשה זה הדרך הנכונה והראוי, וכמו שלמדו באמת ק"ו מצפרדעים.

3 ואף כי אין הסברא מוכרחת, ובכתיבי תלמודים בשם רבינו ז"ל מצאנו שאמר להלכה לא כן, אלא דאף להרמב"ם, בג' החמורות רשאי לישראל ולמות, ואדרבא מידת חסידות היא ומקיים מצוות קידוש ד'.

וא"כ י"ל, דהלא מציונו במדרש שוחר טוב דהצפרדעים שנכנסו לתנורים קבלו שכר, שבזמן תום מכת צפרדע לא מתו וכדכתיב בקרא ומתו הצפרדעים מן החצרות ומן הבתים, ולא כתיב מן התנורים, וא"כ חזינן דמה שנכנסו לתנורים היה דבר נכון וקדוש שם שמים, שעל כן ניתן להם שכר שלא מתו, [ואף שאינו תלוי בבחירתם, וכדבהאנו מהכלבים].

וא"כ י"ל דדבר זה למדו חנניה מישאל ועזריה מן הצפרדעים, דהמסירות נפש והכניסה לכבשן האש למען כבוד ויחוד שמו דבר גדול ונעלה הוא, [שהלא ע"כ קבלו הצפרדעים שכר], וע"כ נהגו כן בעצמם, דאף שהיו יכולים לברוח וליציל, וכמו שפירש ר"י, מ"מ נשארו במקומם ונכנסו לתוך כבשן האש על קידוש ויחוד שמו יתברך.

בגדר פרהסיא לענין יהרג ואל יעבור

הרב יעקב הילדסהיים

שם עשרה מישראל, מ"מ כיון שהדבר עתיד להתפרסם בקרב ישראל, יש לו דין פרהסיא, וכך היה במקרה של חמ"ו. והכי איתא בגמ' סנהדרין (עד ע"ב) דמק' הגמ' והא אסתר בפרהסיא הוי. והקשו הראשונים, הרי לא היו שם עשרה שראו את מעשה האיסור, ואמאי קרי ליה פרהסיא, וביארו הר"ן והמאירי ועוד ראשונים, שכיון שאנשי שושן הבריה ידעו מזה יש לזה דין פרהסיא אע"פ שלא ראו. ועפ"ז פסק הש"ך (יו"ד סי' קנ"ז סק"ד) שמש"כ השו"ע, ואם הוא בפרהסיא דהיינו בפני עשרה מישראל חייב ליהרג ולא יעבור, שאין ר"ל בפניהם ממש אלא שיוודעים מהעבירה, עכ"ד.

ואילו רש"י ס"ל שדין פרהסיא לעניןיהרג ואל יעבור, אמור רק אם הציבור יודע על העבירה ממש באותו זמן שהיא נעשית, אבל אם הציבור יידע רק אח"כ אין לזה דין פרהסיא. הטעם לכך כיון שאם אדם עובר עבירה ויודע שבאותו זמן הציבור יודע ממעשהו הרע והמכוער ואעפ"כ לא נרתע מכך, הרי יש בזה מרד גדול יותר וכן חילול ה' גדול יותר מאשר אם הדבר יודע רק לאחר זמן, שהגם שהמעשה חמור אבל אין בזה עזות פנים כמו בקודם. לכן במקרה של חמ"ו, כיון שבשעה שציוו עליהם שהשתחוות לצלם לא היו שם עשרה מישראל אלא רק הדבר היה עתיד להוודע, סובר רש"י שלא היה לזה דין פרהסיא, ולכן שאלה הגמ' מדוע הם מסרו עצמם למיתה כאשר אין הדין מחייבם בכך.

איתא בפסחים (דף נג ע"ב), עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש, נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצוין על קדושת השם כתיב בהו ובאו [ועלן] בביתך [וגו'] ובתנורך ובמשארותיך. אימתי משארות מצויות אצל תנור, הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצוין על קדושת השם עאכו"כ, עכ"ל. ופרש"י (ד"ה מה ראו) שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהם, עכ"ל. והק' התוס' (שם ד"ה מה, וכן מהר"ם חלאוה ועוד ראשונים), וקשה דהא בפרהסיא הוה ומסקינן בסנהדרין (עד ע"א) דלכו"ע בפרהסיא חייב למסור עצמו אפילו אמצוה קלה. ומפר"ת דצלם זה שעשה נבוכדנצר לאו ע"ז הוה אלא אינדורטא שעשה לכבוד עצמו ולכך קאמר מה ראו וכו', עכ"ל.

והנה המהרש"א יישב את פרש"י, שדין פרהסיא אמור רק כאשר יש עשרה מישראל שרואים אותו, כדכתיב ונקדשתי בתוך בני, אבל בבקעת דזורא לא היו עשרה מישראל ולכן לא היה לזה דין פרהסיא. עכ"ד.

עפ"ז נלע"ד שיסוד מחלוקת הראשונים בזה תלוי בגדר פרהסיא בענין זה. התוס' ושאר הראשונים ס"ל שאע"פ שהעבירה נעשית במקום שאין

למוסר נפשו היכא דיעבור ואל יהרג

הרב אהרן חיים הופנר

[א] המהר"ל דיסקין בפי' ואתחנן עה"פ ואתחנן עה"פ ובשו"ת מהר"ל ק"א אות קמ"ד, העיר במחלוקת הראשונים אם מותר להחמיר למוסר נפשו על שאר המצוות, שדעת התוס' והרא"ש בע"ז כז. דשרי, וכ"פ בטוש"ע יו"ד קנ"ז, ושי' הרמב"ם בפ"ה מהל' יסוה"ת ה"א וה"ד דאסור, ואם נהרג ולא עבר ה"ז מתייבב בנפשו. והק' מהר"ל דאיך מותר להחמיר ע"ע לשי' התוס', ולמה לא יהיה אסור משום לפני עור, שמכשיל את הגוי בשפיכות דמים שהגוי מזהר ע"ז.

[ב] והנה היה נראה לדון בזה שלא שייך כאן לפני עור, דהא בעלמא כשאדם מוסר נפשו למיתה יש בזה עוון גדול של רציחה ואיבוד עצמו לדעת, ואעפ"כ מצוינו שבמקום קידוש ה', ואפילו בכגון הכא שאינו מחויב למוסר נפשו אלא רוצה להחמיר ע"ע, לא הקפידה התורה על איבוד נפשו, וכמבואר כ"ז בתרומת הדשן סי' קצ"ט, והביאו הש"ך שם ס"ק א', שדן איך להכריע במחלוקת הרמב"ם והתוס' הנ"ל אי שרי להחמיר למוסר נפשו בשאר המצוות, וכתב וז"ל, והיה נראה דבפלוגתא דרבוותא אזלינן לקולא באיסור סכנת נפשות כדאמרינן בעלמא ספק נפשות להקל, אמנם י"ל הכא דלענין קידוש ה' שלא הקפידה התורה על איבוד נפשות מישראל לא ילפינן לה משאר ספיקות דלית בהן משום קידוש ה', ונראה דלפי הענין ושרואין אנו כוונתו מורין לו. ע"כ. ומעתה נראה דכשם שלא חשיב איבוד נפש לענין רציחה ואיסור מאבד עצמו לדעת, כך לא הויה רציחה לענין דיאסר לו להכשיל את הגוי, דאף דפשיטא שהגוי עובר על איסור רציחה ונכשל בזה, מ"מ כלפי ישראל שרוצה להחמיר ע"ע אין כאן רציחה כלל ואין עליו שום קפידיה בנתינת המכשול.

[ג] אמנם הכאורה יש להוכיח שלא כסברא זו מהח"ח בהלכות לשה"ר כלל ד' י"א, דאם רוצה להשתתף עם אחד וכיו"ב, מותר לדרוש ולחקור אודותיו אך צריך שיוודע לנשאל שרוצה להשתדך וכו', שאם לא יודיע לחבירו את סיבת דרישתו ויעשה עצמו כמתנכר כדי שיוודע לו בטוב מהותו של אותו האיש, נראה פשוט דעובר בזה על לפני עור, שעל ידו יעשה חבירו איסור אם יספר עליו דבריו של דופי וכו', ואף שעי' סיפורו נסבב טובה לאחר, מ"מ הוא לגנותו התכין, ע"כ. ומבואר שאע"פ שלשומע אין איסור בשמיעת דברי הגנות, כיון ששמיעתו לתועלת, מ"מ כיון שלמספר יש איסור, עובר השומע בלפני עור, ולא אמרינן דמכיון שאצלו אין כאן לשון הרע אינו מזהר על נתינת המכשול, וא"כ אף בנידו"ד שייך לפני עור כשמחמיר ע"ע למוסר נפשו.

[ד] מיהו נראה דמ"מ יש לדון בזה, דהנה ידועים דברי רבותינו האחרונים (הגרי"ש כהנמן זצ"ל ועוד) בגדר הא דקיי"ל בלאו דלפני עור דמלבד דקאי על המשיא לחבירו עצה שאינה הוגנת קאי נמי על המכשיל את חבירו באיסור תורה, ובאיורו דשיני דינים נאמרו בזה, דהא שהגורם לחבירו שיעבור איסור הרי הוא כמשיאו עצה שאינה הוגנת, וה"ז ממצוות שבין אדם לחבירו שלא לגרום נזק ומכשול לזולתו, ועוד איכא בזה דין שאינו מצוה כלפי חבירו אלא מדיני האיסור של המכשיל, דבכלל מה שנצטוו על האיסור נצטוו גם שלא יכשל אחר על ידו, ומדיני האיסור הוא. והאחרונים ביארו ע"פ יסוד זה כמה וכמה סוגיות, ואכמ"ל.

[ה] ומעתה נראה דמשנ"ת בס"ד דהואיל והתירה התורה למוסר נפשו ולא חששו בה איסור רציחה ואיבוד עצמו לדעת, הרי שלא הקפידה התורה כלל על ענין רציחה בזה, ולכן מסתבר דאף על ענין המכשול אין עליו קפידיה, כל זה מסתבר לענין איסור לפני עור דמחמת המכשיל גופיה, דמלבד מה שנצטוו להישמר מגוף האיסור נצטוו גם שלא ייכשל אחר על ידו, וא"כ נראה ברור שבאופן שכלפי המכשיל עצמו אין שם איסור כלל, אין עליו איסור לפני עור, ואפילו שהנכשל עובר על איסור, דאין הציווי דלפני עור מחמת התקלה של הנכשל. אכן לענין האיסור דלפני עור שבין אדם לחבירו, שצריך שלא תהיה תקלה לחבירו, זה תלוי בנכשל, והואיל והנכשל עובר איסור, אסור להכשיל אותו, ולא גרע מעצה שאינה הוגנת.

ולפ"ז נמצא דאין סתירה מדברי הח"ח הנ"ל לסברתינו, די שפרש בדבריו דמה שאסר לברר אודות מי שרוצה להשתתף עמו, כשאין הנשאל יודע שמביר לצורך, משום דמכשילו שייספר בגנותו והוא אינו יודע שמספר לתועלת השואל, ואף שכלפי השואל אין כאן שום חשש איסור כלל וממילא לא שייך בזה איסור לפנ"ע דמחמת לתא דהמכשיל גופיה וכמשנ"ת, מ"מ אסור משום הלפנ"ע שבין אדם לחבירו, שצריך לשמור את הנשאל שלא ייכשל על ידו בסיפור לשה"ר שלא לתועלת השואל.

[ו] ולפ"ז מיושבת היטב הערתו של מהר"ל דיסקין, דהנה מה דנקט מהר"ל דאיסור לפני עור שייך גם במכשיל גוי בז' מצוות בני נח, מבואר כן בכמה סוגיות בע"ז ובעוד מקומות, אמנם כבר ביארו האחרונים דאין האיסור בזה מדין ובכפיה שובין אדם לחבירו, דלא צייתה התורה להימנע דלא מלתת מכשול לגוי, וכן לא אסרה להשיאו עצה שאינה הוגנת, וכמו בשאר מצוות שבין אדם לחבירו שאינן נוהגות כלפי גוי, ומה דאסור להכשיל גוי הוא משום הלפנ"ע שנאמר בכל איסור ואיסור, דכיון שאף לגוי יש שם איסור במצוות שלו, נאסר על ישראל שהגוי ייכשל על ידו.

ונמצא דכל מה שיש לדון לאסור להחמיר ע"ע למוסר נפשו למיתה בשאר המצוות משום לפני עור, אין זה משום לפני עור שבין אדם לחבירו, שהרי זה לא נאמר בגוי וכנ"ל, (ובפרט בנידו"ד שבא הגוי להרוג, מסתבר דלא צייתה התורה להרחם עליו), וא"כ כוונת מהר"ל דיסקין לדון משום הלפנ"ע דאיסורים שזה מאיסורי המכשיל עצמו, וע"ז י"ל דלא שייך לאסור משום לפני עור דידיה, כיון שכלפניו אין כאן שם איסור רציחה כלל, וכמשנ"ת בס"ד.

קבלת יסורים באהבה כמוסי"ן עקדה"ש

הרב נ. דודון

וְנִקְדְּשֵׁתִי בַתּוֹךְ גְּנִי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשֶׁכֶם (ויקרא, כבלב). וכתב רמ"ד וואלי (ויקרא, ר"מ)... ולא המוסר את נפשו עקדה"ש בלבד זוכה לזאת העלייה הנשגבה, אלא אפילו הסובל את הייסורים שלו באהבה, שאינו עובר את חסידותו ואת עבודתו [שהראיה שסובל היסורים באהבה, הוא שאין בהן בטול תורה ותפילה, וכדאיתא בברכות ה,א]. עכ"ל. ויתבאר עפ"מ ש"כ רמ"ד (הליקוטין, אה"נ"א) שענין מסירות נפש על קידוש ה', הוא שמת בשביל להיות מרכבה לשכינה, "שהרי אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, אלא במסירת נפשם למיתה על קדושת שמו הגדול, ולכן האבות שייחד הקב"ה שמו עליהם והיו מרכבה לשכינה, לפיכך הוצרכו למוסר נפשם למיתה, אברהם שהושלך לכבשן האש, יצחק שפרחה נשמתו בעקדה".

אמנם בעל יסורים - ה' מייחד עליו שמו גם בחייו, וכדאחז"ל (בראשית רבה, צד,ה) "אין הקב"ה מייחד שמו על בריה כשהוא חי אלא על בעלי יסורין". ואמרו (פסיקתא, מ"ח)... "אם עומד הוא בהם (איוב ביסוריו), מייחד אני שמי עליו כשם שיחדתי על האבות (שמסרו נפשם)". ואכן ממשיך שם רמ"ד, ו, שאצל יעקב אבינו, היסורים היו במקום מסירות נפש עקדה"ש, וכן בדוד המלך, ובמשיח בן דוד. ע"כ

ועפ"ז יתבאר מש"כ (משלי ו,ג) וְדַרְךְ חַיִּים תּוֹכַחְתוּ מוֹסֵר, שע"י היסורים באהבה ניצול ממיטה, כי כבר יצא י"ח מס"ן עקדה"ש - וא"ת למה מקבלי יסורים באהבה נפטרו מהעולם? וי"ל שאכן הם כיעקב אבינו שלא מת, ופי' ר' בחיי (בראשית מט,ג) שלא טעם מיתה. וי"ל שזהו מש"כ (איוב היז,כו. ועבהגרא"א) "אֲשֶׁרֶי אֲנֹשׁ יִכְחַצוּ אֵלָיו מוֹסֵר שְׂדֵי אֶל תִּמְאָס (שמקבל היסורין באהבה).. תְּבוֹא בְּכָלֵל אֶלֵי קָבֵר עֲלֹת גְּדִישׁ בְּעֵתוֹ", שפטירתו כאסיפת גדיש בעתו, שאי"ב שום צער, רק שמחה. - ומכאן מקור לדברי הגר"ד פוברסקי זצ"ל, שהגר"ש רוזובסקי זצ"ל שסבל הרבה יסורי אהבה, נח מיסורי מות. (נכבא השמש, ג).

יסורים מעץ הדעת טו"ר - כמיתה עקדה"ש

ואמנם הא גופא צ"ב, למה ה' מייחד שמו על המקבל יסורים באהבה, כמו המוסר נפשו ממש? - ויבאר עפ"מ ש"כ רמ"ד (הליקוטין, אה"ר"ח-ר"מ): שמש"ח בן דוד (שבסוריו נקרא מוסר נפשו עקדה"ש, וכנ"ל) "יורד בתוך אילנא דמותא" (היינו עץ הדעת טוב ורע. וכדבזוה"ק ח"א,להב), ואעפ"כ אינו מת, כי "משיח בן דוד שרשו מן האהבה שהיא עזה כמות (שיש אהבה מיוחדת בין הקב"ה למשיח, והאהבה חזקה כמות לילחם בו, ולהציל בעליה לחיים), ולכן המשיח נכנס בתוך המות עצמה ואינו מתירא ממנה, ואדרבא יכניעהו ויכריעהו". ע"כ

רואים שגדר קידוש ה', הוא "ליכנס לאילנא דמותא עקדה"ש" גם בלא שימות, אלא שבשאר אנשים כשנכנסים לאילנא דמותא בע"כ מתים, אמנם אצל המשיח זה גורם לו רק יסורים, כי "עזה כמות אהבה", ומכיון שנכנס לאילנא דמותא נקרא "מוסר נפשו עקדה"ש

ומעתה מבוארים דברי רמ"ד (ויקרא, ר"מ), שיש שני סוגי יסורים: א. יסורים רגילים. ב. יסורים שבאים לאדם ע"י שמשמים מכניסים אותו לאילנא דמותא, והם הזכות הכי גדולה, כי הם מס"ן עקדה"ש, ואמנם אדם שלא הגיע זמנו למות - אינו יכול להכנס ליסורים שבאים לאילנא דמותא, כי בע"כ ימות שם, וא"כ הוא מוכן לסבול היסורים באהבה, שאז נכנס להנהגת "עזה כמות אהבה", ויכנס לאילנא דמותא בלא שימות בפועל, ויקרא "מוסר נפשו עקדה"ש.

יחוד ה' מתגלה לאחר שהרע פעל בכל כוחו

ועדיין צ"ב למה הנכנס לאילנא דמותא בלא שמת, שוה למוסר נפשו עקדה"ש? - ויבאר עפ"מ ש"כ הרמח"ל ב"דעת תבונות" (בפרק "גילוי יחוד ה' יסוד הבראה", סימן ל"ד-מ"ז). שגילוי יחוד ה' צריך להיות ע"י מלחמה בין הטוב לרע ולבסוף כח הטוב ינצח. ואמנם עדיין כח הרע יכול לומר לטוב, אין ראייה שאתה חזק ממני, כי הבאתי ללחמה רק מקצת צבאי, ואילו הייתי מביא כל צבאי אני הייתי המנצח; אך כשהרע מביא למלחמה את כל צבאו, דהיינו שהרע הוציא אל הפועל את כל כוחו, והטוב הכניע ושעבד אליו את כל פעולות הרע התקיפים ביותר, רק אז יש הוכחה שכח הטוב חזק מכל כח הרע, ומתגלה יחוד ה'. (עיי"ש עמ' כ"ו, ק"ד, קפ"ה).

ומעתה יובן איך נעשה קידוש ה' ע"י שנכנסים לאילנא דמותא, כי זה שהאדם מוסר עצמו לרע הרע שיפעל בו בכל כוחו עד שממיתו, וכ"ז מותר כוונה שאח"כ הקב"ה ישעבד את כל פעולות הרע לטובת ההרג והמיוסר, ועי"ז יתברר שכח הטוב חזק מכל כח הרע ופעולותיו, ויתגלה יחוד ה' - זה מסירות נפש עקדה"ש. (עיי"ש עמ' קפ"ו-ז), וממילא במשיח ובסובל יסורים באהבה, שגם כשה'אילנא דמותא" פועל בהם בכל כוחו - הוא יכול רק לייסרם, א"כ ע"י היסורים לבדם, הם משלימים ההכנה לעתיד, שיתגלה שה' הטוב מתגבר על הרע בכל מה שבכווח לעשות. ובכך זוכים למעלת מוסר נפשו עקדה"ש. (ועיי"ש עמ' כז-ל) שכשיתוקן חטא אדה"ר, לא יצטרכו עוד לסבול מהרע כדי לגלות יחוד ה', אלא יחוד ה' יתגלה בריבוי החכמה, וההקפדה תמיהה בעליה.

צער הליון

לימוד מסירות נפש מהצפרדעים

בפסחים (ג): דרש תודוס איש רומי, מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו ובאו ועלו בביתך וגו' **ובתנורו ובמשארותיך**, אימתי משארות מצויות אצל תנור הוא אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה.

ופירש"י: והוצרכו ללימוד דלא תימא "וחי בהם" ולא שימות בהן. והתוס' כ' דעצם מה דצריך למסור נפש שלא לעבור על מצוה ילפי' בסנהדרין (עד) מונקדשתי, וכאן הוצרכו ללימוד מפני שלא היה ע"ז אלא אנדרטא לכבוד נ"ב. ועי' בחי' הר"ן שראו שהיה מתכוון להרבות כבוד עצמו ולמעט בכבוד שמים, ולכן למדו ק"ו מהצפרדעים שמסרו עצמן **להרבות בקדושת השם**. ור"ד הוסיף "שכל שיש בו ענין קדושת השם ראוי למסור נפשו עליו".

ועוד כ' התוס' בשם ר"י שהלימוד הוא שלא לברוח (שהיו יכולים לברוח קודם המעשה), אלא למסור את הנפש ולקדש את השם. וכ"כ הרשב"א בכתובות (לג). ועי' שבו"י (ח"ב קו) דאין מכאן ראייה להלכה שאסור לברוח ממסיו"נ על קד"ה, דחמ"ו נצטוו ע"י בת קול שינצלו מהאור (עי' סוטה י). ורבינו דוד פ"י מה ראו שמסרו עצמן לכבשן האש ולא הרגו עצמן.

מסירות הצפרדעים

בגמ' שם ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו ובאו ועלו בביתך וגו' ובתנורו ובמשארותיך, אימתי משארות מצויות אצל תנור הוא אומר בשעה שהתנור חם.

וביאר המהרש"א שדבר זה הוא יותר פליאה וקידוש השם בצפרדעים מכל שאר מינים, לפי שהצפרדעים טבעו במים ולהרחיק עצמן מן ההיפוך שהוא האש, ואעפ"כ בשליחות השי"ת קדשו עצמן בשליחותן שלא להרחיק עצמן מן התנור שהאש בתוכו.

החת"ס (עה"ת) הק' וכי צפרדע יש בה **דעה**, שנאמר שמסרו עצמם מרצונם על קדושת השם. וכ' לכאור שהקב"ה אינו עושה עול לשום בריה להכריחה לשריפה אי לאו שכך ראו להשרף מפני קידוש השם. (ועי' בחי' פסחים שביאר באופ"א).

ועיש"ע דכ"ז תליא בפלוג' ר"א ור"ע שאם נאספו הצפרדעים מכל המקומות א"ש הק"ו אבל אם היתה צפרדע אחת והשריפה הרבה, א"כ נבראו בעולם לפי שעה וע"כ נטע הקב"ה בטבעם להכנס לתנורים, וגם ל"ח מסיו"נ כיון שכל בריאתם לצורך זה.

הק"ו מהצפרדעים

האור שמח (הל' תשובה פ"ה) הק' מה הק"ו מצפרדעים שלא נצטוו על קדוש השם, והרי נצטוו להדיא להכנס לתנור דכתיב ועלו בך ובמשארותיך. ותי' (בשם לוי' חן) שהיה יכול להתקיים בצפרדע אחר, ולא במי שעלה בתנור.

וכ"כ המהר"ל דיסקין (וארא) שלא היה ציווי על הפרט וכל צפרדע יכלה להשתמט מלהכנס לתנור, ומ"מ מסרו נפשם לעשות רצון ה'.

וכה"ק השפ"א (בפסחים) דכיון שנצטוו לעשות אפי' לילך תוך כבשן האש מחוייבין למסור נפש ולא שייך בזה וחי בהם. ותי' דהכוונה במ"ש מה ראו חמו"ע, היינו על מה סמכו **שיעשה להם נס**, וזה למדו מדכתיב בצפרדעים בתנורו ובמשארותיך דמשמע שאחר שבאו לתנור חם יצאו אח"כ לעיסה, א"כ **ניצולו מהאש** ע"י שעשו שליחות בוראם, אע"ג שלא נצטוו על קידוש ה' אלא עשו כך בטבע שכן גזר הי"ת, מ"מ כיון שעשו מצות בוראם ניצולו מן האש.

ועי' מהר"ם חלאווה ותוס' שאנץ שפי' כע"ז מה ראו, על מה בטחו שינצלו מן התנור, ולמדו מהצפרדעים שמסרו עצמן ונצלו, דכתיב "וימותו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות מן השדות", ואילו 'מן התנורים' לא כתיב, דלא מתו.

ומקורו מצינו בילקוט"ש (וארא קפב) ומה פרע להם הקב"ה שכל הצפרדעים מתו **ואותן שירדו לתנור לא מתו מפני שמסרו עצמן לשרפה**.

עי' מהרש"א דק"ו פריכא הוא כיון שהצפרדעים אינם מצווים על וחי בהם, ותי' דכ"ז אכניס בק"ו. (ועי' פריכא בחת"ס פסחים).

חיוב קידוש ה' לפני מתן תורה

הרב יונה טאובה

הגמ' בסנהדרין דף ע"ד: דנה אמר בן נח חייב במצות קידוש השם. תוס' שם ד"ה בן נח, שואל על שאלת הגמ' שלכאורה פשיטא שבני נח חייבים בקידוש השם, שהרי כל מה שישראל אינו חייב למסור את הנפש על כל המצות הוא משום שנאמר וחי בהם ודרשינן ולא שימות בהם. ואם כן מכיון שהיתר זה לא נאמר לבני נח בודאי חייבים למסור את הנפש על כל מצוותיהם. ותי' תוס' שבאמת וחי בהם אינו בא להתיר לישראל שלא למסור את הנפש על כל המצוות, ורק שאם לא משום וחי בהם היינו לומדים מגילוי עריות ושפיכת דמים שצריך למסור את הנפש בכל המצוות קמ"ל וחי בהם שאינו חייב בכך רק בג' חמורות. ואם כן אין מקור לחייב בן נח למסור את נפשו על קידוש השם אע"פ שלא נאמר להם "וחי בהם".

והנה איתא בפרשת שמות (ד' - כ"ד) "וַיְהִי בַּבֶּרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ ה' וַיִּבְקֶשׂ הַמֵּיתוֹ". על פסוק זה כתב רש"י "אמר רבי יוסי חס ושלום לא נתרשל, אלא אמר אמו"ל ואצא לדרך, סכנה היא לתנוק עד שלשה ימים". על דבריו שאל רבינו אליהו מזרחי "היאך התייר לעבור על מצות עשה דמילה משום סכנת הולד והלא עדיין לא נתנה התורה, דכתיב בה 'וחי בהם' - ולא שימות בהם' עד שיתיר במקום סכנה" ואם כן מדוע משה נמנע מלמול בגלל סכנת הדרך, הרי עדיין לא נצטווה וחי בהם ואם כן היה חייב למסור את הנפש על כל המצוות.

בפרשת דרכים בדרך האתנים דרוש שני הקשה על דברי הרא"ם מדברי התוס' הנ"ל שכתב שכל ענין וחי בהם לא נאמר אלא שלא נלמד מג"ש וש"ד שחייב למסור את הנפש, ואילו זה לא הוה ס"ד שצריך למסור את הנפש כלל, ואם כן לא קשה כלל על משה מדוע לא מסר את הנפש דמהיכי תייתי לחיבו.

אכן נראה שדעת רש"י אינו כתוס' וסבר דאמת אם לא שכתוב וחי בהם היינו אומרים מסברה שחייבים למסור את הנפש על כל המצוות. שכתב רש"י בסנהדרין בדף ע"ד. בד"ה מאי חזית, "וחי בהם ולא שימות בהם שלא היתירה הכתוב אלא משום חביבות נפשם של ישראל להקב"ה". והיינו שנפשו של היהודי חביבה לפני המקום ועדיף קמי קב"ה שיהודי יקדש את ה' בחייו ממה שיקדש ש"ש במותו, חוץ מג' עבירות. ואילו "וחי בהם" היינו אומרים שחייב למסור את הנפש על כל המצוות.

וכך נראה מוכח מדברי רש"י שם בסוגיה דקידוש ה' בישראל שכתב בגמ' "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן היוצדק נימנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים". וכתב שם רש"י בד"ה יעבור ואל יהרג "וחי בהם" - ולא שימות בהם". דכל מה שאמרו בעלית בית נתזה שעל כל המצוות יעבור ואל יהרג הוא זה משום דכתיב וחי בהם.

לפי זה יש לומר שהרא"ם סבר כרש"י שהרי בא לפרש את דבריו, וכפי שכתב תוס' בקושייתו ולא דבריו תוס' במסקנא, וסובר שענין וחי בהם בא לחדש שבכל המצוות אין חייב למסור את הנפש משום שישראל שחביבים לפני המקום, אבל עכו"ס ס"ד שחייבים למסור את הנפש על כל מצוותם מכיון שאינם חביבים לפני המקום. ואם כן גם במשה מכיון שמדובר לפני מתן תורה ועדיין לא נאמר וחי בהם ולא שימות בהם היה צריך למסור את הנפש.

והנה תירץ הרא"ם דהאי קולא, קולא דאתיא לידי חומרא הוא, שיותר טוב לבטל מצוה אחת במקום סכנה, שיקיים כל המצוות, ממה שיקיים מצוה אחת ויבטל כל המצוות שם שאם היה מוסר את הנפש זה היה קולא דאתי לידי חומרא". והיינו שעדיף שיבטל מצוה אחת במקום סכנה ואח"כ יקיים את כל המצוות ממה שימסור את הנפש ואח"כ יבטל את כל המצוות.

ונראה שכוונתו בזה שלפני מתן תורה היה מותר לפעול על פי סברה ולומר שמוטב שיעבור עבירה אחת אם אח"כ זה יביא לקיום מצוות הרבה. וזה דומה למה שכתב המהר"א (רבינו ישראל איסרלין בעל תרומת הדשן) בחידושו על התורה בביאור קושיית המפרשים מדוע לפעמים לא קיימו האבות את מצוות התורה כמו ביעקב שנשא ב' אחיות. וכתב שהאבות ברוב חכמתם ירדו לטעמם האמתיים של המצוות וכשהבינו שבמקרה מסויים הטעם לא שייך והיה בזה רווח רוחני אם יעבור על איסור מסויים התיירו לעצמם לעבור על המצוה מכיון שלא היו מחוייבים בדבר. ואם כן הוא הדין בנדון דידן שחישב משה שעדיף שישהה מצות מילה ולא יסכן את הילד וכך יהיה בזה רווח שיקיים הרבה מצוות כל ימי חייו.

איבוד עצמו לדעת במקום עבירה על דת

הרב א. הכהן

ב"ב ג: כ"י חזת היא ינוקתא דקא בעי למינסבה, סליקא לאגרא, ורמת קלא אמרה וכו' נפלה מאיגרא לארעא".

ולכאור צ"ב הא אסור לאדם לאבד עצמו לדעת והיאך הותר לה לאבד עצמה בנפילתה מאיגרא לארעא, והרי לא היה כאן גילוי עריות, שהרי הוא בניגוד לרצונה והוא קרקע עולם, וכמבואר בתוס' כתובות (ג: ד"ה ולדרוש).

וה"נ יל"ע בהך דגיטין (נז): בהך דארבע מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון (ופירש"י דקלון היינו הילדים למשכב זכור והילדות לפילגשים), ודרשו מקרא דתהלים [ס"ה, כ"ג] "אמר ה' מבשן אשבי אשבי ממצולות ים" והפילו עצמם לים, (וכע"ז איתא באיכ"ר [א, מ"ה] דאפסייאנוס מלא ג' ספינות מגדולי ירושלים להושיבן בקלון של רומי, והשליכו עצמן לים ויעו' בע"י הביא ממהרש"א דהיינו מבניהם ובנותיהם של גדולי ירושלים) היאך הותר להם להפיל עצמם לים מה"ט.

ובתוס' שם הק' מהא דאמרי' בע"ז (ית). גבי רבי חנינא בן תרדיון דמבואר דאסור לאדם לחבול בעצמו, ותי' דהוי יראים מיסורים, דבכה"ג שרי, כדמשמע בכתובות (לג), ובע"ז (שם) יישבו התוס' דהיכא שיראים שיעבירם עובד כוכבים על דתו מותר לחבול בעצמו, וכן הביא הריטב"א שם משמיה דר"ת, והוכיח כן מדברי המד"ר [בראשית ל"ד, י"ט] בקרא

הסתכנות לקיים מצות עשה

הרב יהודה יצחק אדלר

ע"י בשר"ע יו"ד ה' עבודת כוכבים סי' קנ"ז ס"א בהגהה שפסק הרמ"א, "אם גזרו גזירה שלא לקיים מצות עשה אין צריך לשיימו ושיהרג מיהו אם השעה צריכה לכך ורוצה להירג ולקיימו הרשות בידו", הרי דשרי למסור את עצמו למיתה לקיום מצות עשה, וע"י בביאור הגר"א שם סק"י, דהראיה היא מאלישע שמסר א"ע למצות תפילין, ומדניאל על התפילה, ומחמו"ע, וממדרש ש"ט על מה אני יוצא ליהרג וכו'. וצ"ע מה הראיה מחמו"ע, הרי זה היה ללאו על ע"ז, והכא מיירי על עשה.

והנה ידועים דברי המדרש תהלים מזמור כ"ח ב', "מלמד שהיו הצפרדעים משליכות עצמן לתוך התנור ויורדות לקדש שמו של הקדוש ברוך הוא ומה פרע להם הקדוש ברוך הוא כל הצפרדעים שבמצרים מתו שנאמר וימותו הצפרדעים מן הבתים ומן החצרות ומן השדות ואותן שירדו לתנור לא מתו מפני שמסרו עצמן לשריפה לקים גזירתו של הקדוש ברוך הוא לפיכך עלו חיים מן התנור וירדו ללאור שנאמר רק בביאור תשארה", והנה לכאורה היה מקום להביא ראיה מהצפרדעים שמותר וזה מעלה להסתכן לקיים ציווי השי"ת, (ואין לומר שהצפרדעים נצטוו להסתכן דהציווי בתנור לא היה על כל צפרדע וצפרדע בפרטות), איברא דהצפרדעים לא מצווים על ונשמרתם ועל וחי בהם וא"כ אין ראיה מכאן, דזוקא לצפרדעים מותר להסתכן לקיים מצוה ויש להם מעלה בזה, משא"כ אדם שהוא מצווה על וחי בהם ונשמרתם אין ראיה שיש לו מעלה להסתכן לקיים מצות עשה.

והנה איתא בפסחים דנ"ג ע"ב "עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישראל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו ובלו ועלו בביתך וגו' ובתנורך ובמשארותיך אימתי משארות מצויות אצל תנור הוא ואומר בשעה שהתנור חם אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה", וכ"ה בשמו"ר פ"י ג' "מן הצפרדעים נשאו חנניה מישראל ועזריה קל וחומר בעצמן וירדו לכבשן האש". והנה עיקר דברי הגמ' צ"ב מה היו חמו"ע צריכים ראיה הרי זה היה מג' עברות חמורות של ירהג ואל יעבור, ובתוד"ה מה ראו פירש ר"ת שזה לא היה ע"ז גמור אלא אנדרטא ור"י פירש מה ראו שלא ברחו שהרי קודם המעשה היו יכולים לברוח כמו שעשה דניאל כדאמר בחלק, אלא שנשאו ק"ו מהצפרדעים ומה צפרדעים שאינם מצווים על קד"ה הכניסו עצמם לקדש ה' אנו עאכו"כ, (וכ"ה בעץ יוסף שם). אלא דלדבריו צ"ע, הא הצפרדעים אינם מצווים על וחי בהם, ולכך הכניסו עצמם לקידוש ה', משא"כ חמו"ע שמצווים על וחי בהם, מה הראיה שלהם שהכניסו עצמם לקידוש ה' וצ"ל דכל מה שאסור להסתכן בגלל וחי בהם זה כשאין בזה קידוש ה' בהסתכנותו, אבל כשיש קידוש ה' אם רואה שהשעה צריכה לכך שרי להסתכן לקדש ה' ולא אמרין וחי בהם וכדברי הרמ"א הנ"ל, ומה שלמדו חמו"ע מהצפרדעים זה שיש מעלה להכניס את עצמו למצב של קידוש ה' כשהשעה צריכה לכך אף כשאנו מחוייב בזה (ואף אם אין גוזרים עליו בפרטות ואף אי יכול לברוח) אך מ"מ כשנמצא במצב של גזירה לעבוד ע"ז ודאי חייב לקדש ש"ש ולא לעבוד ע"ז וא"צ לזה ראיה מהצפרדעים, ולפ"ז מובן מאוד דזה הראיה של הגר"א מחמו"ע לדין הרמ"א דכשהשעה צריכה לכך שרי להכניס א"ע לסכנה לקיים מצוה ולקדש ש"ש אף כשאנו מחוייב בדבר.

[מתוך מאמר ארוך בענין "אי שרי להכניס א"ע לסכנה לקיים מ"ע". המעונין במאמר השלם ישלח בקשה לכתובת מייל: adlersiach@neto.net.il]

לקביעת חברותא
9141217
24 שעות ביממה

דרושים חברותות:

נושא	מקום	שעה	טלפון
גמ' רש"י מועד/בזיקין	ברכפלד /עטרת שלמה	לפני התפלה 6:30-7:30	052-7192809
ב"ב בעינין		10-12:30	053-3134441
מפעל הש"ס 20 דף	ברכפלד		9743891
דף היומי	אזור נתיה"מ 6	10-1	050-4128440
טוש"ע איסור והיתר	פתוח		058-6130088
בשר בחלב / תערובות	בכולל לבו חפץ		9743891
איסור והיתר/בוי"ח/תערובות			058-6130088
תנ"ך רש"י ב' פרקים ליום	סוף נתיה"מ/קמ"ח	9-1	054-8474650
פתוח	בטלפון כרבע שעה	7:30	6517954
פתוח	פתוח	8:30-9:00	054-8463354
פרק משנה ליום	סוף נתיה"מ/קמ"ח	4-7	054-8474650
טור ב"י / גמ'	אחדות ישראל	שעה-שתיים	052-7626825
הלכות שחיטה למעשה	עדיף ברכפלד	פתוח	054-8408853
דף היומי	ברכפלד	7:30-9	054-8430601
חושן משפט	שערי תפלה/בני השיבות ברכפלד		052-7604426
פתוח	בטלפון	10דק'	052-7617912
פתוח, בתשלום	פתוח	12:30-3:30	054-8456965

« המשך מעמ' 3:

איבוד עצמו לדעת במקום עבירה על דת

ד"אך את דמכם לנפשתיכם אדרוש" [שם ט', ה'] מכאן אזהרה לאדם שלא יחבול בעצמו, יכול אפילו כשאלו מלך ישראל, שהיה ירא שמה יעבירוהו על דתו, תלמוד לומר 'אך' מיעט, דבכהאי גוונא שרי, וכתב דמכאן לומדים לשחוט הנערים בשעת הגזירות מפני העברת הדת, וכ"מ בפסקי תוס' [גיטין רט"ו] ובפער"ר [בראשית ט', ה'] ויעו"י דע"ז [שם] שהביא בזה ויכוח בין שני רבנים במעשה שהיה. אכן בתוס' ב"ק [צא: ד"ה אלא] כתבו משמיה דר"י דאסור להרוג את עצמו מפני שריא, ומשמעות דבריו דהיינו אף במחייבים אותו לעבור על דתו, וכך ביאר בדבריו היש"ש [ב"ק פ"ח סי' נ"ט].

אך בשו"ת חיים שאל [ח"א סמ"ו] כתב החיד"א דאין כוונת התוס' אלא בירא מן היסורין, אבל בירא שיעבור מחמת כך על דתו, מותר.

והנה בדברנו"מ [ב"ב ס"ב הערה י"א ונדפס בגאון"מ ח"ט יו"ד ח"ה ס"כ] כתב ליישב דס"ל לר"ת שחששו שיכופו אותן עד שיתרצו, ולהכי שרי להו לאבד עצמם, אך העיר דהא על הכנה לעבירה אין חייב ירהג ועל יעבור, דהא אי"ז גוף העבירה, כדמוכח מאסתר דהא אי לאו הכי היאך לא נודע לאחשוורוש שהיא יהודיה, שהרי היה מוטל עליה להתנגד לשכיבה עמו, והא אמרי' במגילה (יג) דכל אחת נדמית לו כאומתו, אך כתב דדחות דהתם הותר לה ברוה"ק שהיתה בה או בציווי מרדכי מנח רוה"ק שבו, והא"ב אף להכנות לעבירה צריך למסור נפש.

ועו"י בהגהת ראמ"ה [יבמות קג] דכתב שכשנהנית מהשכיבה אסור אף במקום הצלת כלל ישראל, וצ"ל לפ"ז שאסתר לא נהנתה מהביאה, ואולי הוא בכלל מה דאמרין בסנהדרין (עד): דהיא קרקע עולם, וצ"ע.

ובשו"ת שו"מ [מהדו"ד ח"ב ספ"ט] ביאר האי קושיא לפי מה דאמרין ביבמות שם גבי יעל וסיסרא "אר"י משום רשב"י כל טובתן של רשעים, רעה היא אצל צדיקים", ולהכי לא נהנתה אסתר מאחשוורוש, וא"כ שוב כל דלא מתהני מעשה לא קעבדי, וכמו שאמרנו בב"ק (לב) בביאור מה דאיכא כרת לתרווייהו "הנאה לתרווייהו אית להו איהו מעשה הוא דקעבדי", יעו"ש.

ובקובץ הערות [סמ"ח אות ו'] כתב דשמה לצורך הצלת כלל ישראל נדחה ג"ע דאלים טפי מפקו"נ דיחיד, ולפ"ז י"ל דאף אי אית לה הנאה שרי, ודלא כראמ"ה, אך בהגה"ה מכת"י [הנדפסת בלק"ה לנוב"י מהדו"ת יו"ד סקס"א אות ט'] כתב דק"ו אם להצלת עצמו אמרי' ירהג ואל יעבור, אע"פ דבכ"מ אמרי' חי"ך קודמין, ודאי להצלת אחר, ויתכן דזו סברת ראמ"ה.

ובהך דגישן כתב באור גדול [סי' א'] דהיתה כוונת השבאים להפקירן לקלון ולהעירן, דבכה"ג דהוי פרהסיא מחוייב למסור נפשו, ועוד כתב דאפשר דהתם מיירי בשעת הגזירה, דבכה"ג מבואר ברמב"ם [פ"ה מ"סוה"ת ה"ג] דשרי למסור נפשו אף על שאר מצוות.

ויש לציין דבהגהות העיב"ץ לטור [יו"ד שמ"ה] הביא הך דגישן להוכיח מינה דיחיד המאבד עצמו לדעת ויש לו חלק לעוה"ב. יעו"ש שהוכיח כן אף מהך דכובס בכתובות (קג) ומהך דיקום איש צרות דמדמ"ר [בראשית ס"ה, כ"ב], וכ"כ בספרו מגדל עוז [אבן בוחן פנה א' אות כ"ד] ושם הוכיח רק מהא דגישן וכ' דמצוה היא בודאי.

והנה באי"ר איתא דכת שלישיית כשהשליכו עצמן לים אמרו קרא דלעיל מיניה [שם שם, כ"ב] "הלא אלקים יחקר זאת כי הוא יודע תעלומות לב", ובי' בע"י דכוונתם היתה דה' יודע כוונתם האמיתית של אספסיאנוס וחילו שכוונתם להעבירם על דתם ובכה"ג ירהג ואל יעבור, ועו"י כע"ז בח"י הרד"ל שם, ולפ"ז י"ל דמחמת הא הותר להם להשליך עצמם לים.

נושאי הגליונות הקרובים בס"ד

בא - פרשיות תפילין
בשלח - קריעת ים סוף

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא
בדוא"ל: gal2@okmail.co.il עד יום שלישי בלילה.
ד"ת בכת"י מתקבלים עד יום א' (בצירוף הוצאות הקלדה 10 ₪ לעמ')
בתיבות עומקא דפרשה:
ע"י אוצה"ס בית יוסף רח' שדי חמד • ביהכ"נ משובב נתיבות רח' נתיה"מ

להנצחות
ופרסום בגליון:
052-7678393

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות
בכל ערש"ק, יש לשלוח בקשה לכתובת:
gal2@okmail.co.il